

Zelfbeoordelingsinstrument Gezamenlijke Besluitvorming

Leontine Groen – van de Ven
Lectoraat Innoveren met Ouderen

Oktober 2019

Colofon

Auteur: Leontine Groen – van de Ven

Werkgroep: Leontine Groen – van de Ven, Carolien Smits, Hetty Top

Opdrachtgever/financiering: Stichting Innovatie Alliantie (SIA),

Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht onderzoek

Contact: lm.groen-vande.ven@windesheim.nl

Uitgave: Zwolle, Windesheim, oktober 2019

© 2019 Lectoraat Innoveren met Ouderen

www.windesheim.nl/onderzoek/onderzoeksthemas/gezondheid-en-welzijn/innoveren-met-ouderen

Niets uit deze uitgave mag worden aangepast zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

INLEIDING

Mensen met dementie en hun omgeving moeten in de loop der jaren allerlei beslissingen nemen die vaak ingrijpend zijn voor alle betrokkenen. Het is van belang dat deze beslissingen zorgvuldig genomen worden en in goed onderling overleg. Professionals die mensen met dementie bijstaan kunnen hierbij helpen door gezamenlijke besluitvorming toe te passen.

Gezamenlijke besluitvorming is een methode om cliënten te ondersteunen bij het nemen van beslissingen die passen bij iemands leven. In complexe situaties, zoals wanneer sprake is van dementie, hebben naasten hierin ook een belangrijke rol. Cliënten met dementie en hun naasten hebben soms verschillende belangen, voorkeuren en ideeën waar je rekening mee moet houden bij het nemen van beslissingen. Ook zijn er vaak diverse hulpverleners betrokken. Het is belangrijk om ook hen mee te nemen en op de hoogte te houden van de beslissingen die genomen worden door de cliënt en diens naasten.

Gezamenlijke besluitvorming is een proces dat bestaat uit een aantal stappen. Deze stappen helpen om het complexe proces van besluitvorming te structureren. Bij iedere stap zijn aandachtspunten.

DOEL VAN DIT ZELFBEOORDELINGSINSTRUMENT GEZAMENLIJKE BESLUITVORMING

Door vragen te beantwoorden, wordt jij als professional je bewust van de manier waarop jij gezamenlijke besluitvorming toepast in je werk. De vragen gaan over het verloop van een gesprek waarin onderdelen van besluitvorming aan de orde waren. Op die manier reflecteer je op de manier waarop jij gezamenlijke besluitvorming inzet en wordt je geholpen bij het toepassen van de basisprincipes van gezamenlijke besluitvorming.

Dit instrument kan tevens gebruikt worden om de kwaliteit van de besluitvorming te meten ten behoeve van onderzoek.

WERKEN MET DIT ZELFBEOORDELINGSINSTRUMENT GEZAMENLIJKE BESLUITVORMING

VOORBEREIDING

- Lees bij voorkeur literatuur over gezamenlijke besluitvorming in complexe situaties uit de lijst met aanbevolen literatuur
- Volg bij voorkeur een training over gezamenlijke besluitvorming in complexe situaties
- Bestudeer dit Zelfbeoordelingsinstrument Gezamenlijke Besluitvorming en de Stappenkaart Gezamenlijke Besluitvorming (bijlage 1)

INSTRUCTIES VOOR GEBRUIK

- Bekijk aan het begin van je werkdag bij welke cliënten van die dag je verwacht dat er besluitvorming aan de orde komt in het contact met je cliënt en/of diens naasten.
- Vul na het gesprek het Zelfbeoordelingsinstrument Gezamenlijke Besluitvorming in voor de stappen in de besluitvorming die aan de orde zijn geweest in het gesprek en geef jezelf een punt. Probeer dit een week vol te houden.
- Bantwoord daarna voor jezelf de vraag of de gesprekken met je cliënten en diens naasten zijn veranderd en zo ja, hoe? Geef ook aan welke elementen van gezamenlijke besluitvorming je al goed beheerst en in welke elementen je je nog meer kunt ontwikkelen. Wat kun je doen om (nog) beter te worden in gezamenlijke besluitvorming?

- Bespreek eens in je team hoe jij en je teamgenoten samen kunnen leren om te komen tot betere gezamenlijke besluitvorming met cliënten en hun naasten. Je kunt hiervoor het Intervisie instrument Gezamenlijke Besluitvorming voor teams gebruiken.

AANBEVOLEN LITERATUUR

- Groen - van de Ven, L., Jukema, J., Smits, C., & Span, M. (2016). Gezamenlijke Besluitvorming. In G. Munten, J. Verhoef, & C. Kuipers (Eds.), Evidence-based practice voor verpleegkundigen. Gezamenlijke geïnformeerde besluitvorming. (pp. 61-78). Amsterdam: Boom.
- Groen – van de Ven, L., Jukema, J., de Lange, J., Coppoolse, K. & Smits, C. (2017) Beslissen als samenspel. Gezamenlijke besluitvorming bij dementie. Denkbeeld, februari 2017

ZELFBEORDELINGSINSTRUMENT GEZAMENLIJKE BESLUITVORMING

Gezamenlijke besluitvorming is bedoeld om cliënten (en hun naasten) te ondersteunen bij het nemen van beslissingen in aansluiting op hun waarden en voorkeuren. Gezamenlijke besluitvorming is een proces dat bestaat uit verschillende stappen. Tijdens een besluitvormend gesprek met cliënt en naasten worden één of meerdere van deze stappen gezet. Deze stappen volgen elkaar op, maar het kan zijn dat je gaandeweg het proces terug moet naar een eerdere stap. De vragen in dit zelfbeoordelingsinstrument zijn gerangschikt naar de verschillende stappen in de besluitvorming. Afhankelijk van welke stappen je hebt gezet, zullen dus andere vragen relevant zijn. Je begint in ieder geval met vragen over je basishouding. Deze gaan over het betrekken van de cliënt en diens naasten in het algemeen. Afhankelijk van de doorlopen stappen komen daar meer vragen bij. Hieronder zie je een overzicht van de stappen zodat je kunt zien welke vragen je gaat beantwoorden.

Vandaag heb ik bewust gebruik gemaakt van de stappen van gezamenlijke besluitvorming tijdens een consult. Hierbij waren de volgende stappen van gezamenlijke besluitvorming aan de orde:

✓ Basishouding voor het ondersteunen van de cliënt en diens naasten in de besluitvorming

→ **Vul de vragen van blok basishouding**

Stappen

- Stap 1. Het bespreken van de kwestie
- Stap 2. Het bespreken van de mogelijkheden om met de kwestie om te gaan
- Stap 3. Het achterhalen van voor – en nadelen van de mogelijkheden
- Stap 4. Het afwegen van de voorkeuren van de cliënt en diens naasten
- Stap 5. Het nemen van de beslissing
- Stap 6. Het terugkijken op de beslissing

- Het documenteren en communiceren van de besluitvorming

→ vul de vragen van blok 1 in

→ vul de vragen van blok 2 in

→ vul de vragen van blok 3 in

→ vul de vragen van blok 4 in

→ vul de vragen van blok 5 in

→ vul de vragen van blok 6 in

→ vul de vragen van blok 7 in

ZELFBEORDELINGSINSTRUMENT GEZAMENLIJKE BESLUITVORMING VERVOLG

Basishouding

Ik heb een relatie opgebouwd met de client en diens netwerk waarin gezamenlijke besluitvorming plaats kan vinden (Helemaal niet 0 4 Helemaal)		
A	Ik heb zicht op wie er betrokken zijn bij de situatie van de client	0 – 1 – 2 – 3 – 4
B	Ik heb besproken wie er betrokken moet worden bij het nemen van deze beslissing (denk ook aan andere naasten en professionals)	0 – 1 – 2 – 3 – 4
C	Ik heb moeite gedaan om relevante naasten om tafel te krijgen	0 – 1 – 2 – 3 – 4
D	Ik heb afgestemd over de rollen en verantwoordelijkheden in de besluitvorming van de betrokkenen	0 – 1 – 2 – 3 – 4
E	Ik heb de betrokken meegenomen op een manier die aansloot op hun mogelijkheden en wensen	0 – 1 – 2 – 3 – 4
F	Ik heb moeite gedaan om de cliënt met dementie te betrekken in de besluitvorming	0 – 1 – 2 – 3 – 4
G	Ik heb alle betrokkenen gestimuleerd om hun overwegingen en emoties te delen met de anderen	0 – 1 – 2 – 3 – 4
H	Ik heb eraan bijgedragen dat er ruimte en respect is voor ieders inbreng in de besluitvorming	0 – 1 – 2 – 3 – 4

Stappen in de besluitvorming

1. Ik heb besproken met de betrokkenen wat volgens hen de kwestie is die moet worden opgepakt (Helemaal niet 0 4 Helemaal)		Client	Naaste(n)
A	Ik heb de betrokkenen ondersteund in het vooruit denken over toekomstige beslissonderwerpen	0 – 1 – 2 – 3 – 4	0 – 1 – 2 – 3 – 4
B	Ik heb het tempo en het moment van de besluitvorming afgestemd op de wensen en behoeften van de betrokkenen	0 – 1 – 2 – 3 – 4	0 – 1 – 2 – 3 – 4
C	Ik heb verhelderd welke problemen de betrokkenen ervaren in de situatie	0 – 1 – 2 – 3 – 4	0 – 1 – 2 – 3 – 4
D	Ik heb toegewerkt naar een eenduidige visie van de betrokkenen op wat het belangrijkste probleem was in de situatie	0 – 1 – 2 – 3 – 4	0 – 1 – 2 – 3 – 4
E	Het was voor iedereen helder welk probleem in de besluitvorming verder opgepakt ging worden	0 – 1 – 2 – 3 – 4	0 – 1 – 2 – 3 – 4

F	Ik heb verhelderd wat de betrokkenen zien als de gewenste situatie om naar toe te werken	0-1-2-3-4	0-1-2-3-4
G	Ik heb toegewerkt naar een eenduidige visie onder de betrokkenen over de gewenste situatie voor de cliënt	0-1-2-3-4	0-1-2-3-4
H	Het was voor iedereen helder wat de gewenste situatie is voor de cliënt	0-1-2-3-4	0-1-2-3-4
2. Ik heb besproken welke mogelijkheden we samen zien om met de kwestie om te gaan (Helemaal niet 0 4 Helemaal)			
A	Ik heb gevraagd welke mogelijke oplossingen de betrokkenen zien om met het probleem om te gaan	0-1-2-3-4	
B	Ik heb alle betrokkenen uitgenodigd om hun ideeën te geven voor ik zelf met mogelijkheden kwam	0-1-2-3-4	
C	Het was voor alle betrokkenen duidelijk welke mogelijkheden er waren	0-1-2-3-4	
D	Ik heb alle mogelijke oplossingen besproken, ook die waarover ik zelf twijfels had of die buiten mijn organisatie worden aangeboden	0-1-2-3-4	

ZELFBEOORDELINGSINSTRUMENT GEZAMENLIJKE BESLUITVORMING VERVOLG

3. Ik heb de voor – en nadelen van de mogelijkheden helpen verhelderen door gesprek en het uitproberen van mogelijkheden (Helemaal niet 0 4 Helemaal)		Client	Naaste(n)
A	Ik heb de betrokkenen ondersteund om de voor – en nadelen en de mogelijke risico's van de mogelijkheden op een rij te zetten	0-1-2-3-4	
B	Ik heb besproken hoe de betrokkenen geïnformeerd wilden worden over de mogelijke oplossingen (verbaal, plaatjes etc.)	0-1-2-3-4	
C	Ik heb gecheckt in hoeverre de betrokkenen de informatie begrepen	0-1-2-3-4	
D	Ik heb de betrokkenen de kans gegeven om alternatieven uit te proberen	0-1-2-3-4	
4. Ik heb de voorkeuren van de betrokkenen verhelderd (Helemaal niet 0 4 Helemaal)		Client	Naaste(n)
A	Ik heb de betrokkenen ondersteund in het verwoorden welke mogelijkheid hun voorkeur had	0-1-2-3-4	0-1-2-3-4
B	Ik heb ervoor gezorgd dat alle betrokkenen aan het woord kwamen	0-1-2-3-4	0-1-2-3-4
C	Ik heb ervoor gezorgd dat de emoties en het gedrag van de cliënt tijdens het uitproberen van mogelijkheden als relevante informatie meegenomen zijn bij het bepalen van de voorkeur van de cliënt	0-1-2-3-4	n.v.t
D	Ik had aandacht voor conflicterende waarden en belangen en heb eventuele spanning in belangen besproken met de betrokkenen	0-1-2-3-4	
5. Ik heb samen met de client en diens naasten een beslissingen genomen (Helemaal niet 0 4 Helemaal)		Client	Naaste(n)
A	Ik ben nagegaan of de betrokkenen eraan toe waren om een beslissing te nemen	0-1-2-3-4	0-1-2-3-4
B	Ik heb de betrokkenen geholpen om de verschillende voorkeuren zorgvuldig af te wegen	0-1-2-3-4	0-1-2-3-4
C	Ik heb de betrokkenen voldoende tijd gegeven om tot overeenstemming te komen (zo nodig een tweede gesprek)	0-1-2-3-4	0-1-2-3-4
D	Ik heb ervoor gezorgd dat alle betrokkenen hun stem hadden in de beslissing	0-1-2-3-4	0-1-2-3-4

E	Er was voldoende draagvlak voor de beslissing bij de betrokkenen	0-1-2-3-4	0-1-2-3-4
6. Ik heb met de betrokkenen teruggekeken op de genomen beslissing en op het proces (Helemaal niet 0 4 Helemaal)		Client	Naaste(n)
A	Ik ben nagegaan hoe de oplossing wordt ervaren door de betrokkenen	0-1-2-3-4	0-1-2-3-4
B	Ik heb met de betrokkenen besproken of en op welke manier de beslissing moet worden bijgesteld	0-1-2-3-4	0-1-2-3-4
C	Ik heb besproken hoe de betrokkenen het samen beslissen hebben ervaren	0-1-2-3-4	0-1-2-3-4
D	Ik heb besproken of en op welke manier we het samen beslissen een volgende keer anders willen doen	0-1-2-3-4	0-1-2-3-4
7. Ik heb de besluiten gedocumenteerd in het dossier/zorgleefplan en gecommuniceerd naar collega zorgverleners (Helemaal niet 0 4 Helemaal)			
A	Ik heb vastgelegd welke afspraken er zijn gemaakt met de betrokkenen	0-1-2-3-4	
B	Ik heb vastgelegd hoe het besluit tot stand is gekomen, wat de overwegingen en voorkeuren waren van de verschillende betrokkenen	0-1-2-3-4	
C	Ik heb waar nodig, en na akkoord van de cliënt en diens naasten, mijn collega's of andere professionals op de hoogte gesteld van de besluiten	0-1-2-3-4	
Datum:		Voor dit gesprek geef ik mezelf een score van (tussen 0 en 4) voor de kwaliteit van de gezamenlijke besluitvorming	
Opmerkingen:			